

ЦИФРОВІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ У ФОРМУВАННІ МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

DIGITAL EDUCATIONAL RESOURCES IN FORMING SPEECH COMPETENCE OF YOUNG SCHOOL PIECES IN UKRAINIAN LANGUAGE LESSONS

У статті розглянуто проблему використання цифрових освітніх ресурсів як ефективного засобу формування мовленнєвої компетентності молодших школярів на уроках української мови в умовах сучасної цифрової трансформації освіти. Обґрунтовано актуальність інтеграції цифрових технологій у навчальний процес початкової школи, що зумовлено вимогами Концепції «Нова українська школа», Державного стандарту початкової освіти та необхідністю розвитку в учнів ключових і предметних компетентностей. Підкреслено, що використання цифрових інструментів сприяє не лише підвищенню мотивації до вивчення української мови, а й активному залученню учнів до процесу спілкування, пізнання й творчості, що є важливою умовою формування мовленнєвої компетентності.

Визначено педагогічний потенціал цифрових освітніх ресурсів у розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності - слухання, говоріння, читання й письма. Цифрові засоби, такі як інтерактивні платформи LearningApps, Wordwall, Quizizz, Kahoot!, хмарні сервіси Padlet, Jamboard, Google Workspace, а також творчі ресурси Canva, BookCreator, Flipgrid, розглянуто як інструменти, що забезпечують інтерактивність, наочність, зворотний зв'язок і можливість індивідуалізації навчання. Наведено приклади їхнього використання у створенні мовних ігор, віртуальних плакатів, електронних книжок, тестів та інтерактивних вправ, які сприяють розвитку критичного мислення, пізнавальної активності, комунікативних умінь і творчого самовираження молодших школярів.

Доведено, що системне, цілеспрямоване й методично обґрунтоване використання цифрових освітніх ресурсів позитивно впливає на якість засвоєння мовного матеріалу, формує в учнів уміння висловлювати власні думки, аргументувати, слухати співрозмовника та взаємодіяти в цифровому освітньому середовищі. Разом із тим наголошено, що ефективність застосування таких ресурсів значною мірою залежить від цифрової компетентності педагога, його здатності до творчого добору засобів навчання, врахування вікових і психологічних особливостей молодших школярів, а також дотримання принципів педагогічної доцільності й безпечного цифрового середовища.

У висновках підкреслено, що цифрові освітні ресурси є важливим засобом підвищення ефективності уроків української мови, оскільки забезпечують інтерактивність, диференціацію навчання та сприяють розвитку ключових компетентностей молодших школярів. Їх використання сприяє створенню інноваційного освітнього середовища, орієнтованого на розвиток мовленнєвої, комунікативної та інформаційної грамотності. Перспективи подальших досліджень убачаються у визначенні методичних умов інтеграції цифрових технологій у формування окремих видів мовленнєвої діяльності,

розробленні критеріїв добору ресурсів відповідно до навчальних завдань і рівня підготовленості учнів, а також в оцінюванні результативності цифрових практик у процесі формування мовленнєвої компетентності молодших школярів.

Ключові слова: цифрові освітні ресурси, інформаційно-комунікаційні технології, мовленнєва компетентність, молодші школярі, українська мова, цифровізація освіти, інтерактивні технології, Нова українська школа.

The article considers the problem of using digital educational resources as an effective means of forming the speech competence of younger schoolchildren in Ukrainian language lessons in the conditions of modern digital transformation of education. The relevance of integrating digital technologies into the educational process of primary school is substantiated, which is due to the requirements of the Concept "New Ukrainian School", the State Standard of Primary Education, and the need to develop key and subject competencies in students. It is emphasized that the use of digital tools contributes not only to increasing motivation to learn the Ukrainian language, but also to the active involvement of students in the process of communication, cognition, and creativity, which is an important condition for the formation of speech competence.

The pedagogical potential of digital educational resources in the development of all types of speech activity - listening, speaking, reading and writing - has been determined. Digital tools, such as interactive platforms LearningApps, Wordwall, Quizizz, Kahoot!, cloud services Padlet, Jamboard, Google Workspace, as well as creative resources Canva, BookCreator, Flipgrid, are considered as tools that provide interactivity, visibility, feedback, and the ability to individualize learning. Examples of their use in creating language games, virtual posters, e-books, tests, and interactive exercises that promote the development of critical thinking, cognitive activity, communication skills, and creative self-expression of younger schoolchildren are provided.

It has been proven that the systematic, purposeful and methodically justified use of digital educational resources has a positive effect on the quality of language learning, develops students' ability to express their own thoughts, argue, listen to the interlocutor, and interact in a digital educational environment. At the same time, it is emphasized that the effectiveness of using such resources largely depends on the teacher's digital competence, his ability to creatively select teaching aids, taking into account the age and psychological characteristics of younger schoolchildren, as well as adherence to the principles of pedagogical expediency and a safe digital environment.

The conclusions emphasize that digital educational resources are an important means of increasing the effectiveness of Ukrainian language lessons, as they provide interactivity, differentiation of learning, and contribute to the development of key competencies of younger

УДК 373.31:004:81'243(045)

DOI <https://doi.org/10.32782/ip/88.4>

Стаття поширюється на умовах
ліцензії CC BY 4.0

Галиченко Л.Б.,
orcid.org/0009-0000-0662-113X
викладач кафедри фахових методик
та інноваційних технологій у початковій
школі
Уманського державного педагогічного
університету імені Павла Тичини

students. Their use contributes to the creation of an innovative educational environment focused on the development of speech, communicative and information literacy. Prospects for further research are seen in determining the methodological conditions for integrating digital technologies into the formation of individual types of speech activity, developing criteria for selecting resources in accordance with educational tasks

and the level of preparedness of students, as well as in assessing the effectiveness of digital practices in the process of forming the speech competence of younger schoolchildren.

Key words: digital educational resources, information and communication technologies, speech competence, younger schoolchildren, Ukrainian language, digitalization of education, interactive technologies, New Ukrainian School.

Постановка проблеми. Сучасний освітній процес розвивається в умовах активної цифрової трансформації суспільства, що зумовлює необхідність упровадження інноваційних технологій у практику початкової школи. Використання цифрових освітніх ресурсів стає важливим чинником підвищення ефективності навчання та розвитку ключових компетентностей учнів.

Інтеграція цифрових ресурсів у процес навчання української мови відкриває широкі можливості для формування мовленнєвої компетентності молодших школярів, розвитку критичного мислення, пізнавальної активності та комунікативних умінь. Застосування мультимедійних матеріалів, інтерактивних платформ і мобільних застосунків не лише урізноманітнює навчальний процес, а й сприяє розвитку мовленнєвої активності учнів, творчого потенціалу та цифрової грамотності.

Водночас, попри зростання кількості цифрових освітніх ресурсів, їхнє системне та методично обґрунтоване використання в початковій школі залишається недостатнім. Учителі потребують практичних рекомендацій щодо інтеграції цифрових інструментів у навчання української мови з урахуванням вікових і психолінгвістичних особливостей дітей.

Отже, постає потреба у науково-методичному обґрунтуванні ролі цифрових освітніх ресурсів у формуванні мовленнєвої компетентності молодших школярів, визначенні оптимальних підходів до їх використання та педагогічних умов, що забезпечують ефективність навчання української мови в цифровому освітньому середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З огляду на окреслену науково-методичну проблему, важливо проаналізувати сучасні дослідження, присвячені використанню цифрових освітніх ресурсів у початковій школі, щоб визначити здобутки, суперечності та напрями подальших наукових розвідок.

Питання впровадження цифрових технологій в освітній процес активно досліджується у сучасній педагогічній науці. Зокрема, у працях О. Мельник [1] та С. Г. Литвиної [2] підкреслюється, що інтеграція електронних освітніх ресурсів у навчальний процес початкової школи забезпечує активізацію пізнавальної діяльності учнів та розвиток мовленнєвих умінь, зокрема навичок читання та письма. Автори відзначають, що ефективно застосування цифрових інструментів сприяє диференціації навчання та

врахуванню індивідуальних особливостей школярів, що особливо актуально для формування мовленнєвої компетентності.

Богданець-Білоskalенко Н. та Фідкевич О. [3] у своїх дослідженнях зазначають, що мультимедійні технології у процесі викладання української мови стимулюють розвиток усного мовлення, розширюють лексичний запас і сприяють розвитку комунікативних навичок. Автори також підкреслюють роль інтерактивних платформ (LearningApps, Quizizz, Kahoot!) у мотивації учнів та підвищенні їхньої активності під час уроку.

Дослідження Близнюка О.В. та Гоцянюка [4] акцентують увагу на тому, що цифрові освітні ресурси стають невід'ємною частиною підготовки майбутніх учителів початкової школи, формуючи їхню цифрову компетентність і здатність інтегрувати технології у власну педагогічну практику. Ці висновки підтверджують необхідність методичного супроводу впровадження цифрових інструментів у навчальний процес.

Окремі наукові праці, зокрема дослідження С. Г. Дубовик та В. В. Рекеди [6], присвячені аналізу використання цифрових інструментів для розвитку навичок аудіювання та критичного мислення. Автори наголошують, що застосування інтерактивних вправ, електронних тестів і сервісів для колективної роботи сприяє не лише формуванню мовленнєвої компетентності, а й розвитку умінь самостійно знаходити та оцінювати інформацію.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. З огляду на вищезазначене, сучасна науково-методична література підтверджує високий потенціал цифрових освітніх ресурсів у процесі формування мовленнєвої компетентності молодших школярів. Разом із тим дослідження засвідчують недостатню системність у їх впровадженні та відсутність чітко визначених методичних рекомендацій для вчителів початкових класів. Це зумовлює необхідність подальшого наукового осмислення та розроблення ефективних педагогічних моделей інтеграції цифрових технологій у навчання української мови.

Мета статті полягає у науково-методичному обґрунтуванні використання цифрових освітніх ресурсів як засобу формування мовленнєвої компетентності молодших школярів на уроках української мови. Досягнення цієї мети передбачає системне вивчення існуючих цифрових інструментів, визначення їх дидактичного потенціалу

та розроблення рекомендацій щодо ефективного застосування у навчальному процесі.

Виклад основного матеріалу. Розглянемо практичні аспекти застосування цифрових освітніх ресурсів для розвитку мовленнєвої компетентності учнів, ілюстровані конкретними прикладами інтеграції сучасних платформ і сервісів у навчальний процес.

На етапі **актуалізації опорних знань** доцільним є використання інтерактивних вправ, створених за допомогою сервісів LearningApps чи Wordwall. Так, під час опрацювання теми «Будова слова. Спільнокореневі слова» учні виконують інтерактивну вправу «Знайди пару», поєднуючи слова за спільним коренем (ліс – лісник – лісовий). Такий формат роботи дає змогу вчителю оперативно перевірити розуміння матеріалу, а учням – отримати миттєвий зворотний зв'язок, що є важливою умовою підтримання навчальної мотивації.

Під час **опрацювання нового матеріалу** ефективними є ігрові платформи Quizizz та Kahoot!, які допомагають зробити засвоєння лінгвістичних понять емоційно забарвленим і водночас пізнавально насиченим. Наприклад, на уроці з теми «Прикметник як частина мови» учні беруть участь у грі «Добери прикметник до іменника», обираючи правильні відповіді серед варіантів. Завдяки елементам гри підвищується залученість школярів, а навчання набуває характеру дослідницької діяльності.

Для **закріплення знань і розвитку зв'язного мовлення** ефективним є використання спільних онлайн-платформ, таких як Padlet або Jamboard. Наприклад, учні спільно створюють «віртуальну стіну висловлювань» до теми «Осінь у парку»: кожен додає власне речення або короткий опис. Колективне редагування і коментування сприяють розвитку навичок самовираження, комунікації та критичного оцінювання текстів.

У процесі **розвитку усного та писемного мовлення** доцільно застосовувати сервіси Canva і BookCreator. Вони дозволяють поєднати текст і візуальні елементи, що сприяє розвитку асоціативного мислення та творчої уяви. Так, під час виконання завдання «Моя улюблена іграшка» учні створюють у Canva мініпостери, у яких описують предмет, добирають відповідні зображення та шрифти. У 3–4 класах школярі можуть працювати над створенням коротких електронних книжок у BookCreator, де самостійно формують текст і підбирають ілюстрації.

Для розвитку навичок аудіювання доцільно використовувати сервіси **Vocaroo** або **YouTube**, які дають змогу прослуховувати тексти різних жанрів – оповідання, вірші, казки. Після прослуховування учні виконують завдання у **Google Forms**, обираючи правильні відповіді або записуючи короткі усні коментарі. Такий підхід забезпечує взаємопов'язаний розвиток умінь аудіювання,

читання й письма та формує здатність учнів розуміти зміст почутого.

На етапі **рефлексії та самооцінювання** корисними є сервіси Mentimeter і ClassDojo. За допомогою Mentimeter учні відповідають на запитання «Що нового я сьогодні дізнався?» або «Що було найцікавішим на уроці?», а результати у вигляді хмари слів відображаються на екрані. Це сприяє розвитку рефлексивного мислення, навичок аналізу власної діяльності та формуванню позитивного ставлення до навчання.

Важливо зазначити, що цифрові інструменти можуть бути ефективно інтегровані у всі види мовленнєвої діяльності. Для розширення лексичного запасу учнів доцільно використовувати WordArt або AnswerGarden, які допомагають створювати тематичні «хмари слів» (наприклад, до теми «Весна» чи «Моє місто»), що слугують основою для побудови усних і письмових висловлювань. Для тренування правописних навичок ефективним є застосування Liveworksheets, де учні виконують інтерактивні вправи з орфографії, отримуючи автоматичну перевірку.

Крім того, розвиток навичок усного мовлення можна реалізовувати через платформи Flipgrid або Loom, які дозволяють записувати короткі відеовисловлювання на задану тему («Моя улюблена книга», «Моя сім'я» тощо). Така форма роботи допомагає долати мовленнєві бар'єри, удосконалювати вимову й інтонацію, а також формує в учнів упевненість у власних силах.

Таким чином, використання цифрових освітніх ресурсів на уроках української мови в початковій школі сприяє реалізації інтерактивного, комунікативно орієнтованого навчання. Завдяки поєднанню традиційних методів і сучасних технологій навчальний процес стає більш гнучким, доступним і спрямованим на розвиток ключових мовленнєвих компетентностей молодших школярів.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що цифрові освітні ресурси є ефективним засобом формування мовленнєвої компетентності молодших школярів за умови їх системного та методично обґрунтованого використання. Застосування цифрових технологій на уроках української мови забезпечує підвищення навчальної мотивації, розвиток пізнавальної активності, активне залучення учнів до процесу створення, осмислення й удосконалення власних висловлювань.

Інтерактивні платформи (LearningApps, Wordwall, Quizizz, Kahoot!) сприяють ефективному засвоєнню лінгвістичних понять через ігрові форми діяльності. Хмарні сервіси спільної роботи (Padlet, Jamboard, Google Workspace) створюють умови для формування навичок колективного письма, редагування текстів та розвитку критичного мислення. Інструменти для творчого самовираження (Canva, BookCreator, Flipgrid) розвивають

мовленнєву самостійність і комунікативну компетентність, тоді як платформи для аудіювання та оцінювання (Vocaroo, Google Forms, Mentimeter) забезпечують формування рефлексії, вміння аналізувати та оцінювати результати власної навчальної діяльності.

Ефективність використання цифрових ресурсів значною мірою залежить від педагогічної майстерності вчителя, його здатності добирати інструменти відповідно до вікових особливостей учнів, рівня сформованості їхніх мовленнєвих умінь та навчальних завдань уроку. Важливо, щоб цифрові технології не замінювали традиційні форми навчання, а доповнювали їх, створюючи умови для глибшого засвоєння знань і розвитку мовленнєвих умінь учнів.

Отже, цифрові освітні ресурси виступають не лише засобом урізноманітнення навчального процесу, а й інструментом розвитку ключових компетентностей молодших школярів, насамперед – мовленнєвої. Їх застосування сприяє реалізації принципів особистісно орієнтованого, компетентнісного та діяльнісного підходів у сучасній початковій освіті.

Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо у вивченні методичних умов інтеграції цифрових технологій у формування окремих видів мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання, письмо), розробленні критеріїв добору цифрових освітніх ресурсів для уроків української мови та визначенні рівнів сформованості мовленнєвої компетентності молодших школярів у цифровому освітньому середовищі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Мельник О. М. Модель електронного освітнього ресурсу для учнів початкової школи. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2016. № 3 (53). С. 30–37. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/706220/>.
2. Литвинова С. Г. Модель використання електронних освітніх ресурсів у початковій школі. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. № 6 (27). С. 101–106. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/721077/>.
3. Богданець-Білооскаленко Н., Фідкевич О. Використання мультимедіа у процесі формування комунікативної компетенції на уроках української мови у початкових школах. *Український педагогічний журнал*. 2024. № 2. С. 188–197. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742990/>.
4. Близнюк О. В. Сучасний досвід використання цифрових освітніх ресурсів: підготовка майбутніх учителів початкової школи. *Журнал Прикарпатського університету імені Василя Стефаника*. 2024. Т. 11. № 3. С. 91–98.
5. Близнюк Т. Цифрові інструменти для онлайн і офлайн навчання. Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ. ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника», 2021. 64 с. URL: <https://surl.li/mccclow>.
6. Дубовик С. Г., Рекеда В. В. Застосування цифрових інструментів на уроках навчання аудіювання в початковій школі. *Актуальні питання у сучасній науці* (1(31)). 2025. С. 763–772. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/51111/>.
7. Концепція «Нова українська школа» : схвалено рішенням Колегії МОН України від 14 груд. 2016 р. № 994 Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua>.

Дата першого надходження рукопису до видання: 28.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 28.11.2025

Дата публікації: 19.12.2025